

AHİRETE İMAN VE İNSAN HAYATINA ETKİSİ¹

Ölüm denen gerçek her gün yaklaşıyor. Her geçen gün, yaşlı olsun, genç olsun bütün insanların ömür takviminden bir yaprak daha düşürüyor ve herkes kaçınılmaz biçimde hayatının sonuna doğru yol alıyor. Bunu, her gün yaşadığımız sayısız örneği ile görüp duruyoruz. Her canlının hayatı son bulacak. Ancak ömrü sınırlı olan yalnız insan değil, insanı omuzlarında taşıyan dünya; onun, içinde yer aldığı sistem ve bütün kainatın da tıpkı canlılar gibi belli bir ömrü var. Bir gün gelecek kainatın da ömrü tükenecek ve her şey yerle bir olacak ve düzen bozulacaktır. Bu yer yüzünün ve bütün kainatın “ömrünün” sonu olacaktır. Kainatın, bu müthiş olayı yaşayacağı güne “kıyamet günü” diyoruz.

Ancak insanın ölümü, kainat düzeninin bozulması ile kıyametin kopması her şeyin sonu değildir. Aksine, kıyametin ardından, bozulan düzen yeniden kurulacak, ölen herkes tekrar diriltilecek, ikinci ve sonsuz bir hayat başlayacaktır. Yüce Allah'ın kudreti ile gerçekleşecek olan bu ikinci hayata da "**Ahret hayatı**" diyoruz.

Bütün semavi dinlerin inanç esasları içinde ahiret hayatına iman esası vardır. En son semavi din olan İslam, **Ahret hayatının** varlığı üzerinde önemle durur. Tıpkı geçmiş semavi dinlerde olduğu gibi, bizim dinimizde de, her şeyin son bulmasından sonra ikinci ve sonsuz bir hayatın varlığına inanmak, nihai kurtuluşun temel şartları yani iman esasları arasında yer almaktadır.

Ahret hayatı, kıyametin kopmasından sonra, Allah'ın, gelmiş geçmiş bütün insanları ve diğer canlıları tekrar diriltmesi ile başlayacaktır. İnsanın ölüp kabre konması ile kıyametin kopup insanların tekrar diriltilmesi arasında geçen zaman **kabir hayatı**, bu ara zamana da "**berzah alemi**" denmektedir.

“Ahiret” kelimesi; sözlük anlamı ile “evvel” kelimesinin zıddını ifade eder. İslami bir terim olarak, “öbür dünya”, “ölümden sonraki hayat” anlamında kullanılır. Buna göre **dünya**, canlıların yaşadığı ilk alem, **ahiret** ise son alemdir.

Ahiret hayatının yaşanacağı ortam Kur'an'da "**ed-dâru'l-âhira**" (Ankebut, 29/ 64) “ikinci yurt”, “ahiret yurdu” şeklinde de kullanılmaktadır.

Ahiret gününe iman, Allah'a iman esasından ayrı düşünülemez. Çünkü Allah'a iman etmek onun bildirdiği hakikatlere de iman etmeyi gerektirir. İnanığımız Allah bize ahiret gününün varlığını, orada müminlerin ulaşacağı nimetleri, kafirlerin göreceği azabı haber vermiştir. Bu sebeple ahiret gününe inanmamız da kaçınılmaz olur. Bundan dolayı müslüman, inancının bir gereği olarak daima ahiret gününe iman ettiğini, Kuran ve sahih sünnette bildirilen ahiret ahvaline inandığı da söyler. İşte şu ayeti kerime bize, ahirete imanının İslam inanç temellerinden biri olduğunu bildirmektedir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسْمِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ مِنْ قَبْلِهِ.

"Ey iman edenler! Allah'a, Peygamber'ine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin"(Nisa,4/136).

Aynı âyetin devamında bu esasları inkâr etmenin küfür olduğu bildirilmektedir.

وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

¹Bu bölüm Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi **Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ** tarafından hazırlanmıştır.

"Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, Peygamberlerini ve ahiret gününü inkar ederse derin bir sapıklığa düşmüş olur."

KIYAMET GÜNÜ

Kıyametin mutlaka kopacağını Kuran, ان الساعة آتية "Kıyamet mutlaka gelecektir." (Ta-Hâ, 20/15) diye haber vermektedir. Kainattaki akıllara durgunluk veren düzen ve sistem o gün son bulacak, bambaşka ve dehşetli bir hal yaşanacaktır.

يوم نطوى السماء كطي السجل للكتب كما بدأنا اول خلق نعيده وعدا علينا انا كنا فاعلين

"Yazılı kağıt tomarlarının dürülmesi gibi göğü düreceğimiz günü düşün. Başlangıçta ilk yaratmayı nasıl yaptysak, -üzerimize bir vaad olarak- onu yine yapacağız." (Enbiya, 21/104)

Şu ayetlerde de kıyametin kopuş anından sahneler sunmaktadır:

اذا السماء انفطرت واذا الكواكب انتثرت واذا البحار فجرب واذا القبور بعثرت علمت نفس ما قدممت واخرت

"Gök yarıldığı zaman, yıldızlar saçıldığı zaman, denizler kaynayıp fişkırdığı zaman, kabirlerin içindekiler dışarı çıkarıldığı zaman herke yaptığı ve yapmadığı şeyleri bilecek." (İnfitâr, 82/1-5)

القارعة ما الاقارعة وما ادراك ما لقارعة يوم يكون الناس كالفراش المبثوث وتكون الجبال كالعهن المنفوش

"Yürekleri hoplatan büyük felaket! Nedir o yürekleri hoplatan büyük felaket? Yürekleri hoplatan büyük felaketin ne olduğunu sen ne bileceksin? O gün insanlar, her biri bir tarafa uçuşan küçük kelebekler gibi olacaktır. Dağlar da atılmış renkli yünler gibi olacaktır." (Kâri'a, 101/ 1-5).

Kıyametin kopması ile Yüce Allah'tan başka her şey yok olacaktır. Şu ayetlerde bu geçek ortay konmaktadır:

كل من عليها فان ويبقى وجه ربك ذو الجلال والاكرام

"Yeryüzündeki her şey yok olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabb'inin zatı bâkî kalacaktır" (Rahmân, 55/26-27. bk Kasas, 28/ 88).

Kıyamet gününde hiç kimsenin hiç kimseye faydası olmayacaktır. O gün emir ve yetki sadece Allah'a aittir.

يوم لا تملك نفس لنفس شيئا والامر يومئذ لله

"O gün kimse kimseye hiçbir fayda sağlayamayacaktır. O gün buyruk, yalnız Allah'ındır" (İnfitâr,82/19).

KIYAMETİN KOPMA ZAMANI

Her şeyi merak eden insan, kendi akıbetini doğrudan ilgilendiren kıyametin ne zaman kopacağını da elbette merak edecektir. İnsanın, hakkında bilgi sahibi olabileceği alan ve bu alan hakkında elde edebileceği bilgi sınırlıdır. İnsan bilgisinin ulaşamayacağı, yalnızca yüce Allah'ın bilgisi dahilinde olan işler de vardır. Yalnız Allah'ın bildiği bu bilgilere "gayb bilgileri", bunların bağlı olduğu alanlara da "gayb konuları" denir. Kıyametin kopacağı vakit de işte böyle gayb bilgilerinden birini oluşturmaktadır. Mekke müşrikler, Hz. Peygamber (s.a.v.) in peygamber olduğunu ispat edebilmesi için, kıyametin ne zaman kopacağını bilmesi gerektiğine inanıyor ve bu soruyu ona yöneltiyorlardı. Oysa hikmeti gereği, Allah teala kıyametin kopacağı zamanın bilgisini kendisine saklamış, yani onu gayb bilgileri arasına koymuştu. Şu ayet onların bu sorularına cevap olmak üzere inmiştir:

يسالونك عن الساعة ايان مرساها قل انما علمها عند ربي لايجليها لوقتها الا هو

“Sana kıyametin ne zaman kopacağını soruyorlar. De ki: ‘Onun bilgisi ancak Rabb’imin katındadır. Onu vaktinde ancak O (Allah) ortaya çıkaracaktır...’” (A’raf, 7/187).

Vahiy meleği Cebrail insan suretinde Hz. Peygamber’in yanına gelerek İslam dinin esasları ile ilgili bazı sorular sormuş ve cevaplarını almıştı. Bu sorular arasında,

“متى الساعة؟” “Kıyamet ne zaman kopacaktır?” sorusu da vardı. Hz. Peygamber’in verdiği cevap şöyle olmuştur:

ماالمسؤل عنها باعلم من السائل

“Bu konuda kendisine soru sorulan kimse, soruyu sorandan daha çok bilgiye sahip değildir.”²

KIYAMETİN KOPMASI “YAKIN”DIR

İnsanların çoğunun inancının aksine kıyametin kopması hiç de uzak değildir. "Gelecek olan her şeyin yakın olduğu" gerçeğini göz önünde bulundurmak gerekir. Dünyaya ait her şeyin son bulacağı, bütün hırsların yok olacağı, düşmanlıkların, geleceğe ait planların anlamını tamamen yitireceği o günün gelmesi yakındır. Müşriklerin kıyametin kopacağına ihtimal vermeyerek onu uzak görmelerini Kur’an şöyle tasvir ediyor:

انهم يرونه بعيدا و نريه قريبا

“Şüphesiz onlar (kâfirler), o azabı(n gerçekleşeceği kıyameti) uzak görüyorlar, biz ise onu yakın görüyoruz.” (Meâric,70/ 6-7)

Allah teala, kıyametin vaktini bildirmemekle beraber, onun yakın olduğunu haber vermektedir.

اقتربت الساعة وانشق القمر

“Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı.” (Kamer, 54/1). Ayette, Hz. Peygamber’in bir mucizesine (ayın yarılması) işaret edilirken, kıyametin yaklaştığı da haber verilmektedir. Bir başka ayette de şöyle buyurulmaktadır:

يسالك الناس عن الساعة قل انما علمها عند الله وما يدريك لعل الساعة تكون قريبا

“İnsanlar sana kıyametin vaktini soruyorlar. De ki: ‘Onun bilgisi ancak Allah katındadır.’ Ne bilirsin, belki de kıyamet yakında gerçekleşir” (Ahzâb, 33 / 63).

Şu hadis-i şerif de bu konuyu vurgulamaktadır:

بعثت انا والساعة كهاتين مشيرا باصبعيه السبابة والوسطى

“Hz. Peygamber (a.s.) işaret parmağı ile orta parmağını birleştirip göstererek, “Kıyametin gelmesi şu ikisi (arasındaki fark) gibi (yakın) iken ben gönderildim”³ buyurmuştur.

وان يوما عند ربك كالف سنة مما تعدون

“Şüphesiz Rabb’inin nezdinde bir gün, sizin saydığınız bin yıl gibidir.” (Hac,22/47) ayetinden hareketle söyleyebiliriz ki, kıyametin yakın oluşu bizim ölçülerimizden çok, kainatın kendi ömrü içindeki bir oranlamayı ifade ediyor. Buna göre kıyametin yakın

² Buhârî, İman, 37; I, 18.

³ Buhârî, Rikâk, 39, I, 190.

oluşu, kainatın yaratılışından itibaren geçen zamana nispetle, kalan ömrünün çok az olduğunu ifade etmektedir, diyebiliriz.

KIYAMET ALAMETLERİ

1. Kıyametin kopması yaklaşıncı, ortalığı bir duman kaplayacak, bunun üzerine müminler nezleye yakalanmış bir hale gelecek, kafirler ise çok kötü ve zor bir duruma geleceklerdir.

2. **Deccâl**' ortaya çıkacak ve ilahlık iddiasında bulunacaktır.

3. **Dâbbetülarz** denen bir mahluk çıkacaktır. Şu ayette bu konu açıkça bildirilmektedir:

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ

“(Kıyametin kopacağına dair) o söz başlarına gelince, onlar için kendilerine yerden bir dâbbe (canlı bir yaratık) çıkarırız. O, onlara insanların ayetlerimize kesin olarak inmadıklarını söyler.” (Neml, 27/82).

4. Güneş Batı'dan doğacaktır. Hz. Peygamber bu konuda şöyle buyurmuştur:

لَا تَأْتِيكُمُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِّنْ مَّغْرِبِهَا

“Güneş battığı yerden doğmadıkça kıyamet kopmayacaktır.”⁴ Güneş Batıdan doğup ta insanlar bunu gördüklerinde hepsi iman edecek fakat bu iman onlara fayda sağlamayacaktır. Şu ayette işte bu anlatılmaktadır:

يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِن قَبْلُ

"Rabb'inin ayetlerinden bazısı geldiği gün daha önce iman etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış olan bir kimseye (o günkü) imanını fayda vermez." (En'âm,6/158). İşte bu an, tövbe kapısının kapandığı andır.

5. **Hz. İsa'nın** yer yüzüne inerek Hz. Peygamber'in dîni üzere amel etmesi, Deccâl'i öldürmesi. Hz. İsa'nın inişi, Kuranda işaret yollu bildirilmiş, sahih hadislerde ise açıkça ifade edilmiştir.

وَأَنَّهُ لَعَلَّمُ لِلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرْنَ بِهَا

“Şüphesiz o kıyametin (kopacağıının) bir bilgisidir. Artık onun hakkında şüphe etmeyin” (Zuhruf, 43/61) anlamındaki ayet, öncesi ve sonrası ile değerlendirilerek “kıyametin bilgisi” olduğu bildirilenin İsa (a.s.) olduğunu tefsir bilginleri ifade etmektedirler.

6. Y'ecüc ve Me'cüc adlı iki kavmin ortaya çıkıp yer yüzünde fesat ve bozgunculuk çıkarmaları. Şu ayet-i kerimede bu olaya işaret vardır:

حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْتُمَا بِأَجُوجَ وَمَاجُوجَ وَهَمَّ مِنْ كُلِّ حَدْبٍ يَنْسِلُونَ وَاقْتَرَبَ الْوَعْدَ الْحَقِّ إِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارَ الَّذِينَ كَفَرُوا

“Nihayet Ye'cüc ve Me'cüc'ün önü açıldığı zaman her tepeden akın ederler. Gerçek vaad (kıyametin kopması) yaklaşır, bir de bakarsın inkar edenlerin gözleri açılıp donakalmıştır...” (Enbiyâ, 21/96-97)

7, 8, 9: Yeryüzünün Doğusunda, Batısında ve Arap Yarımadasında güneş tutulması.

⁴ Buhari, Rikâk, 40, I, 191.

10. Yemen’de büyük bir ateşin ortaya çıkması. Aşağıdaki hadis bu alametleri topluca bildirmektedir.

Hüzeyfe b. Üseyd (r.a.) anlatıyor: Resülullah (s.a.v.);

انها لن تقوم الساعة حتى ترون قبلها عشر آيات فذكر الدخان والدجال والدابة وطلوع الشمس من مغربها ونزول عيسى بن مريم وياجوج ومأجوج وثلاثة خسوف خسف بالمشرق وخسف بالمغرب وخسف بجزيرة العرب وآخر ذلك نار تخرج من اليمن

“Kıyamet, kopuşundan önce on alameti görmediğiniz sürece kopmayacaktır, buyurdu ve Duman, . Deccâl’i, Dâbbetü’l-Arz’ı, Güneşin Batı’dan doğmasını, İsa b. Mer-yem’in inişini, Ye’cüc ve Me’cüc’ü, üç güneş tutulmasını, Doğudakini, Batıdakini ve Arap Yarımadasındakini ve son olarak da Yemen’de çıkacak ateşi zikretti.”⁵

Bu saydıklarımız, kıyametin “büyük alametleri” diye nitelenen alametlerdir. Bunların dışında, hadisi şeriflerde zikredilen ve “kıyametin küçük alametleri” diye anılan alametler de vardır. Şu hadiste bunlardan bir kaçı zikredilmektedir:

ان من اشراط الساعة ان يرفع العلم ويثبت الجهل ويظهر الزنا ويشرب الخمر

“İlmin kaldırılması, cehaletin yerleşmesi, zinanın açıkça yapılması ve içkinin (çok) içilmesi kıyametin alametlerindedir.”⁶

BERZAH ALEMİ

Dünya hayatının sona erdiği ölüm ile ebedi ahiret hayatının başladığı zaman arasında, Kur’ân’ın “Berzah” adını verdiği bir dönem bulunmaktadır. **Berzah**, "engel", "perde" anlamlarına gelir. Kuran’da şöyle buyruluyor:

حتى اذا جاء احدهم الموت قال رب ارجعون لعلى اعمل صالحا فيما تركت كلا انها كلمة هو قائلها ومن ورائه برزخ الى يوم يبعثون

“Nihayet onlardan birine ölüm gelince, ‘Rabbim! Beni dünyaya geri gönderiniz ki, terk ettiğim dünyada salih bir amel yapayım’ der. Hayır! Bu sadece onun söylediği (boş) bir sözden ibarettir. Onların arkasında, tekrar diriltilecekleri güne kadar (devam edecek, dönmelerine engel) bir perde (berzah) vardır” (Mü’minûn,23/99-100).

KABİR HAYATI

Akıllı ve buluğa ermiş bir insan ölüp kabre konulunca "Münker-Nekîr" adlı iki melek gelip, onu sorguya çeker.

العبد إذا وضع في قبره وتولى وأذهب أصحابه، حتى إنه ليسمع قرع نعالهم، أتاه ملكان فأقعداه، فيقولان له: ما كنت تقول في هذا الرجل محمد صلى الله عليه وسلم؟

“(Mümin) kul kabre konulup dost ve yakınları ayrılıp gittikleri zaman -ki meyyit gidenlerin ayak seslerini duyar- ona iki melek gelir ve meyyiti oturturlar ve ona sorarlar: Muhammed hakkında ne diyorsun?

⁵ Müslim, Fiten, 13; III, 2225.

⁶ Buhari, İlim, 21; I, 28.

فيقول: أشهد أنه عبد الله ورسوله فيقال: انظر إلى مقعدك من النار، أبدلك الله به مقعدا من الجنة

Mü'min, ben şahitlik ederim ki o Allah'ın kulu ve elçisidir der. Bunun üzerine melekler ey mü'min! Cehennemdeki yerine bak Allah onu senin için cennetten bir makamla değiştirdi derler.

قال النبي صلى الله عليه وسلم: فيراهما جميعا

Peygamber (a.s.) o mümin cehennem ve cennetteki o iki makamını birden görür buyurmuştur.

وأما الكافر، أو المنافق: فيقول: لا أدري، كنت أقول ما يقول الناس

Kâfir ve münaфіk meyyit, meleklerin sorularına, Muhammed hakkında bir şey bilmiyorum, halkın ona ('Peygamber' dediklerini duyar ve) ben de onların değini derdim' der.

فيقال لا دريت ولا تليت

Kâfir ve münaфіk meyyite, hay sen anlamaz ve duymaz olaydın denir.

ثم يضرب بمطرقة من حديد ضربة بين أذنيه فيصيح صيحة

Sonra bu kâfir ve münaфіğın iki kulağı arasına demirden bir topuzla vurulur. Topuz vurulunca şiddetle bağıırıp feryat eder

يسمعها من يليه الا الثقلين

Bunların feryadını insan ve cin hariç ölüye yakın her şey duyar”⁷.

KIYAMET AHVALİ

Kıyametin gerçekleşmesi ile daha sonra meydana gelecek olan bir takım olaylara ve yaşanacak hallere kıyamet ahvali denir. Bunları söyle sıralamak mümkündür:

KIYAMETİN KOPMASI

Mahiyetini ancak Allah'ın bildiğı “sûr” denilen bir boruya Allah'ın emri ile, İsrafil adlı meleğın üfürmesi ile kainatın düzeni bozulacak, kıyamet kopacak, bütün canlılar ölecek, Allah'tan başka her şey yok olacaktır

Şu ayetlerde sûra birinci defa üfürülmesi ve kıyametin kopuş anı anlatılmaktadır:

ونفخ فى الصور فصعق من فى السموات ومن فى الارض الا ما شاء الله

“Sûra üflenir ve Allah'ın dilediğı kimseler dışında, göklerdeki herkes ve yerdeki herkes ölür” (Zümer, 39 / 68).

اقترب للناس حسابهم وهم فى غفلة معرضون ما يا تيههم من ذكر من ربهم محدث الا استمعوه وهم يلعبون

"İnsanların hesaba çekilmeleri yaklaştı. Halbuki onlar gaflet içinde yüz çevirmektedirler. Rablerinden kendilerine yeni bir öğüt (bir uyarı) gelmez ki onlar mutlaka onu alaya alarak (kalpleri de gaflette olarak) dinlemesinler. (Enbiya, 21/1-2)

⁷ Buhari, Cenaiz, 68 II, 92.

ياايهاالناس اتقوا ربكم ان زلزلة الساعة شىء عظيم يوم ترونها تذهل مل مرضعة عما ارضعت وتضع كل ذات حمل حملها وترى الناس يكارى وما هم بسكارى ولكن عذابالله شديد

"Ey insanlar! Rabb'inize karşı gelmekten sakının. Çünkü kıyamet sarsıntısı çok büyük bir şeydir. Onu göreceğiniz gün, her emzikli kadın emzirmekte olduğu çocuğundan geçer ve her hamile kadın da karnındaki çocuğunu düşürür. İnsanları sarhoş görürsün; halbuki onlar sarhoş değildir. Ne var ki Allah'ın azabı çok şiddetlidir" (Hac,22 / 1-2).

ÖLDÜKTEN SONRA DİRİLTİLME (BA'S)

Yine Allah'ın emri ile, İsrafil adlı meleğin "Sûr"a ikinci defa üflemesi ile bütün insanlar tekrar diriltileceklerdir. Bu dirilme, ruhların cesetleri ile buluşup birleşmesi ile gerçekleşecektir. Kur'an'ın şu ifadesi de ikinci defa sura üfürüleceğini haber vermektedir:

ثم نفخ فيه اخرى فاذا هم قيام ينظرون

"Sonra ona bir daha üflenir. Bir de bakarsın, onlar (insanlar) kalkmış bekliyorlar" (Zümer,39/68).

Öldükten sonra dirilmek, yok olan bedenlerin tekrar var edilmesi ve onlara hayat verilmesi olduğuna göre, her normal akıl, bir şeyi baştan yaratmakla onu tekrar var etmenin eş değerde olduğunu, bir şeyi ilk defa yaratanın, onu tekrar var edebileceğini kabul eder. Şu ayetler bu gerçeği ifade etmektedir:

وهوالذى يبدوالخلق ثم يعيده وهو اهن عليه

"O başlangıçta yaratmayı yapan, sonra onu tekrarlayacak olandır. Bu O'na göre (ilk yaratmadan) daha kolaydır." (Rûm, 30/ 27 ayrıca bk. Ahkâf, 46/33).

وان الساعة آتية لا ريب فيه و ان الله يبعث من فى القبور

"Çünkü kıyamet muhakkak gelecektir. Onda hiçbir şüphe yoktur ve şüphesiz Allah kabirdeki kimseleri diriltecektir" (Hac,22/7).

HAŞR

Yeniden dirilişin ardından, bütün mahlukat, hesap vermek üzere bir araya toplanırlar. Bu toplantı yerine "mahşer" denir. Şu ayette bu gerçek ifade ediliyor:

يوم تشقق الارض عنهم سراعا ذلك حشر علينا يسير

"O gün yer, onların üzerinden süratle yarılıp ayrılır. Bu (hesap için) bir toplamadır, bize göre kolaydır." (Kâf, 50/ 44). Haşr hali, çok zor ve sıkıntılı bir hal olacaktır. İnsanlar, melekler, cinler ve bütün hayvanlar bir arada haşrolacaklardır Herkes kendi derdine düşecek, kimsenin kimseye bakacak hali olmayacaktır. Hz. Peygamber (s.a.v.):

يحشر الناس يوم القيامة عراة غرلا

"Kıyamet gününde insanlar çıplak, sünnet olmamış ve yalın ayak bir halde (mahşere) geleceklerdir" deyince Hz. Aişe;

يا رسول الله النساء والرجال جميعا ينظر بعضهم الى بعض

“Ey Allah’ın Resulü, kadın ve erkeklerin hepsi bir arada olunca birbirlerine bakmazlar mı?” diye sormuş, Hz. Peygamber (s.a.v.) de;

يا عائشة الامر اشد من ان ينظر بعضهم الى بعض

“ Ey Aişe! O gün, insanların birbirlerine bakamayacakları kadar şiddetlidir”⁸ cevabını vermişlerdir.

Burada haklı haksız ayrılacak, dünyada hakkı yenenler, zulme uğrayanlar kendilerine haksızlık edenlerden haklarını alacaklardır. Resülullah şöyle buyurmuştur:

لتؤدن الحقوق الى اهلها يوم القيامة حتى يقاد للشاة الجلاء من الشاة القرناء تحطها

“ Kıyamet gününde hakları sahiplerine mutlaka ödeyeceksiniz. Öyle ki, boynuzsuz koyunun hakkı, tos vuran boynuzlu koyundan alınıp kendisine verilecektir.”⁹

ŞEFAAT

Özür dilemenin ve kurtuluş fidyelerinin bir değer taşımadığı, dillerin tutulup konuşamayacağı kıyamet gününde ancak kendilerine, insanlar için şefaate etme izni verilenler konuşabilir. Peygamberler, melekler, Allah’ın sevgili kulları şefaatte bulunacaklardır. Şu ayette buna işaret edilmektedir:

لا يملكون الشفاعة الا من اتخذ عند الله عهدا:

“Rahman’ın katında söz almış olanlardan başkaları şefaate hakkına sahip olmayacaklardır.” (Meryem, 19/ 87)

İnsanlar Adem, Nuh, İbrahim, Musa ve İsa peygamberlere, kendilerine şefaate etmeleri için giderler, onlar bu konuda özür beyan edince bu defa Hz. Muhammed’e gelirler.

Hz. Peygamberin iki yerde şefaati olacaktır. Birincisi, mahşerde toplanan insanların hesaplarının bir an evvel görülmesi ve o dehşet halinin bitmesi için edeceği şefaate. Buna “şefaate-i uzma” (büyük şefaate) denir. Bir de Peygamberimiz (s.a.v.)ın kendi ümmetine özel şefaati olacaktır. Bu şefaate sayesinde sorguya çekilmeden cennete girenler olacaktır. Bir kısmının derecesi yükselecek, bir kısmının da günahları affolacak ve cennete girecektir. Resülullah, شفاعتى لاهل الكبائر من امتى “Benim şefaatem, ümmetimden büyük günah sahipleri içindir”¹⁰ buyurmuştur. Küçük günahları, nafîle ibadetlerin affettireceğini yine Peygamberimiz haber vermiştir.

KİTAP-AMEL DEFTERİ

Dünya hayatında herkesin yaptıkları görevli melekler tarafından kaydedilmektedir:

وان عليكم لحافظين كرا ما كاتبين يعلمون ما تفعلون

“Halbuki üzerinizde, muhakkak, bekçiler, değerli yazıcılar vardır. Onlar yapmakta olduklarınızı bilirler” (Tekvîr,81/10-12) İşte kıyamet gününde bu kayıtların tutulduğu

⁸ Müslim, Cennet, 14; III, 2194.

⁹ Müslim, Birr, 15; III,1997.

¹⁰ Ebû Davûd, Sünnet, 23. V, 106..

“amel defterleri” (kitap) herkese teslim edilecek ve kimse yaptıklarını inkar etme imkanı bulamayacaktır:

وكل انسان الزمناه طائره فى عنقه ونخرج له يوم القيامة كتابا يلقاه منشورا اقرأ كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا

“Her insanın amelini boynuna yükledik.Kıyamet günü kendisine, açılmış olarak karşılaşacağı bir kitap çıkaracağız. ‘Oku kitabını! Bugün hesap görücü olarak sana nefsin yeter’ denilecektir” (İsrâ, 17/ 13-14)

Kitapları sağ yanından verilenlerin hesapları kolay olacaktır. Sol yanından verilenler ise zorda kalacaklarıdır.

Yaptıklarını inkar etmeye kalkışanlara karşı dilleri, elleri ve ayakları şahitlik edecektir. Yüce Allah bu gerçeği şöyle haber veriyor:

يوم تشهد عليهم السنتهم وايديهم وارجلهم بما كانوا يعملون

“İşlemiş oldukları günahdan dolayı, dillerinin, ellerinin ve ayaklarının, kendi aleyhlerine şahitlik edeceği günde onlara çok büyük bir azap vardır.” (Nûr,24/24)

SUAL, HESAP VE MİZAN

Mahşerde toplanan insanlar muhakeme edilecekler, sualler sorulacak ve herkes dünyada yaptıklarının hesabını verecektir. Şu ayetler sual ve hesabın hak olduğunu göstermektedir:

فوربك لنسنلنهم اجمعين عما كانوا يعملون

“Rabb’ine and olsun, onların hepsine yapmakta olduklarını mutlaka soracağız.” (Hicr, 15/92-93).

Herkesin dünyada yaptığı ameller, mahiyetini ancak Allah’ın bildiği bir “terazi” ile “tartılacak”tır. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

ونضع الموازين القسط ليوم القيامة فلا تظلم نفس شيئا وان كان مثقال حبة من خرد ل اتينا بها وكفى بنا حاسبين

“Kıyamet günü için adalet terazileri kuracağız. Öyle ki hiç bir kimseye zerre kadar zulmedilmeyecek, (yapılan iş) bir hardal tanesi ağırlığına da olsa, onu getirip ortaya koyacağız. Hesap görücü olarak biz yeteriz.” (Enbiya,21/47)

SIRAT

Hesapların görülmesinden sonra herkes, cehennemin üzerinde bulunan ve mahiyetini bizim bilemediğimiz “sırat” üzerinden geçecektir. Günahı sevabından az olanlar buradan güvenli bir şekilde geçecek, diğerlerini cehennem kendine çekecektir. Şu ayetlerde “sırat” yolculuğuna işaret vardır:

ان منكم الا واردها كان على ربك حتما مقضيا

“(Ey insanlar!) Sizden cehenneme varmayacak hiç kimse yoktur. Rabb’in için bu, kesin olarak hükme bağlanmış bir iştir.”(Meryem, 19/71)

CENNET VE CEHENNEM

Kıyamet gününün son merhalesi, en büyük mükafat ile en büyük cezanın gerçekleşeceği merhaledir. O ana kadar tamamlanan işlemler sonunda, mümin olup sevapları günahlarından çok olduğu ortaya çıkanlar ebediyen içinde kalmak üzere cennete girerler. Günahları sevaplarından çok olan müminler cezaları miktarınca kalmak üzere cehenneme girerler. Cezaları bitince cehennemden çıkıp cennete girerler:

وامالذین سعدوا ففالجنة خالدین فیہاما دامت السماوات والارض الاماشاء ربك

Mutlu olanlara (müminlere) gelince, gökler ve yerler durdukça içinde ebedi kalmak üzere cennettedirler. Ancak Rabb'inin dilemesi başka. Bu onlara ardı arası kesilmez bir lütuf olarak verilmiştir" (Hüd, 11/108)

Kafirler ise ebedi olarak cehennemde kalacaklardır. Allah hepimizi bu kötü sonuçtan korusun. Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor:

فاماالذین شقوا ففی النار لهم فیہا زفیر وشهیق خالدین فیہا ما دامت السماوات والارض

"Mutsuz olanlara (kafirlere) gelince, onlar cehennemdedirler. Onların orada şiddetli bir soluyuşları vardır. Onlar, gökler ve yer durdukça orada ebedi olarak kalacaklardır." (Hüd,11/106-107).

SONUÇ

Kısaca söylemek gerekirse; bu dünya hayatı geçicidir. İnsan imtihan için yaratılmıştır. Herkesine davranışlarının adaletli bir şekilde karşılığını görmesi için, hiçbir yan etkinin bulunmayacağı adil bir mahkemenin ve adalet ortamının gerçekleşmesi kaçınılmazdır. Aksi takdirde, yer yüzündeki haksızlıklar ve zulümler, yapanın yanında kâr kalır. Böyle bir durum akla aykırıdır. İşte bu sebeple, herkesin yaptıklarının hesabını vereceği bir ikinci hayat zorunludur. Bütün semavi dinlerin temel ilkeleri arasında, öldükten sonra dirime ve ebedi olan ikinci bir hayatın varlığı inancı yer almaktadır.

Ahiret inancı, insanı boşluktan ve ümitsizlikten kurtarır, ilahi adaletin gerçekleşecek olması azmi ve gayreti artırır.

Ölüm bir yok oluş değil, asıl ve sonsuz hayatın bir başlangıcıdır.